

Sección 2. Exercicios autoavaliables

1. Número atómico (Z), número másico (A) e isótopos ${}_Z^AX$

- **Exemplo 1:** Se nos indican que un isótopo do carbono (C) ten de número másico $A=12$ e número atómico $Z = 6$. ¿Cales e de cantas partículas elementais se compón dito isótopo?
- **Exemplo 2:** ¿Que nos indica ${}_{11}^{23}\text{Na}$?
- **Exemplo 3:** ¿Calcula a masa do Bromo (Br) sabendo que está constituido por dous isótopos ${}^{79}\text{Br}$ e ${}^{81}\text{Br}$ cuxa porcentaxe é, respectivamente, 49 e 51.

2. Números cuánticos e configuracións electrónicas

- **Exemplo 1:** ¿Cales son os catro números cuánticos empregados para establecer as configuracións electrónicas dos átomos dos elementos da táboa periódica?.
- **Exemplo 2:** ¿Qué significado teñen estes números cuánticos?.
- **Exemplo 3:** A un electrón correspóndenlle os seguintes números cuánticos m e s : $m = +2$; $s = +1/2$. ¿Que valor ou valores poden tomar os números cuánticos n e l ?
- **Exemplo 4:** a) Indica as configuracións electrónicas dos seguintes elementos: $Z=11$; $Z=17$. b) ¿Qué tipo de ións será máis doado que formen cada un dos elementos?

3. Tabla periódica e propiedades.

- **Exemplo 1:** Un elemento químico que ten de número atómico 18, ¿a que grupo e período da táboa periódica pertence?
- **Exemplo 2:** Razoa por que o radio atómico do potasio ($Z=19$) e maior co do sodio ($Z=11$),
- **Exemplo 3:** Razoa a que especie (Na ou Na^+) será máis doado arrancarlle un electrón, e dicir, terá una enerxía de ionización (PI) máis baixa.
- **Exemplo 4:** ¿Cal é o elemento máis electronegativo da táboa periódica? ¿Como a través da súa posición podemos saber a variación desta propiedade?

Sección 2. Exercicios autoavaliables (Coa solución)

1. Número atómico (Z), número másico (A) e isótopos ${}_Z^AX$

Exemplo 1: Se nos indican que un isótopo do carbono (C) ten de número másico $A=12$ e número atómico $Z = 6$. ¿Cales e de cantas partículas elementais se compón dito isótopo?

Se nos indican que un isótopo do carbono (C) ten de número másico $A=12$ e número atómico $Z = 6$, quere decir que dito isótopo ten 6 protóns e 6 electróns. Se a isto lle engadimos que a diferenza entre o número másico (12) é o número de protóns (6) da como resultado o número de neutróns, neste caso 6, xa temos todo aclarado.

Exemplo 2: ¿Que nos indica ${}_{11}^{23}\text{Na}$?

*A notación para indicar o isótopo dun elemento xa xabemos que é: ${}_Z^AX$
Onde X é o isótopo dun elemento dado, Z o número atómico e A o número másico.*

Sabemos que dito isótopo de sodio ten 11 protóns e 11 electróns, así como 12 neutróns que corresponde a diferenza $A - Z$, e decir, $23 - 11 = 12$.

Exemplo 3: Calcula a masa do Bromo (Br) sabendo que está constituído por dous isótopos ${}^{79}\text{Br}$ e ${}^{81}\text{Br}$ cuxa porcentaxe é, respectivamente, 49 e 51.

Para calcular a masa debemos facer a media ponderada dos isótopos que constitúen dito elemento. Polo tanto, a masa de dito elemento é:

$$79 \cdot 0.49 + 81 \cdot 0.51 = 80.02$$

Nota: 0.49 é a fracción (49/100) e 0.51 a fracción (51/100), e dicir, as porcentaxes.

2. Números cuánticos e configuracións electrónicas

Exemplo 1: ¿Cales son os catro números cuánticos empregados para establecer as configuracións electrónicas dos átomos dos elementos da táboa periódica?

Segundo a mecánica cuántica, teoría que xurdiu despois da do modelo de Bohr, estes catro números son: n , l , m , s .

Exemplo 2: ¿Qué significado teñen estes números cuánticos?.

O número n (nº cuántico principal): Indícanos o nivel de enerxía e pode tomar valores enteiros dende 1 ata infinito. E dicir, que n é igual a 1, 2, 3, 4, 5,... En cada nivel podemos ter $2n^2$ electróns. Nivel $n=1$, 2 electróns; nivel 3, $2 \cdot 3^2 = 18$ electróns.

O número l (nº cuántico secundario): Indícanos o subnivel de enerxía e pode tomar valores enteiros dende 0 ata $n-1$. E dicir, que si n é igual a 2, l pode tomar os valores 0 e 1. Segundo o valor de l , dispomos dunha letra para indicar o tipo de

subnivel enerxético. Así para $l=0$ temos un **subnivel s** ou o que tamén se chama **orbital tipo s**. Estes orbitais teñen determinadas formas espaciais, en concreto os **s** son esféricos. Ademais **cada orbital** só pode estar habitado por **dous electróns** como máximo.

Si $l=1$, temos **orbitais tipo p** e como temos **tres** poderán albergar a 6 electróns como máximo. Estes orbitais teñen forma de oito.

Si $l=2$, temos **orbitais tipo d** e como temos **cinco** poderán albergar a 10 electróns como máximo. Estes orbitais teñen formas máis complexas.

Si $l=3$, temos **orbitais tipo f** e como temos **sete** poderán albergar a 14 electróns como máximo. Estes orbitais teñen formas máis complexas.

O número m (nº cuántico magnético): Indicanos como se orienta o orbital no espacio é pode tomar valores enteiros dende $-l, \dots, 0, \dots, +l$. É dicir, que si l vale 2, m pode tomar os valores de $-2, -1, 0, +1, +2$ polo tanto, temos tantos orbitais dun tipo como orientacións posibles.

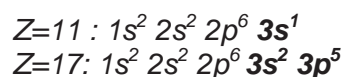
O número s (nº cuántico de espin): Danos idea do xiro do electrón en torno o seu eixo. Se xira para un lado o valor de $s = +1/2$ e se xira para o outro lado $s = -1/2$.

Exemplo 3: A un electrón correspóndenlle os seguintes números cuánticos m e s : $m = +2$; $s = +1/2$. ¿Que valor ou valores poden tomar os números cuánticos n e l ?

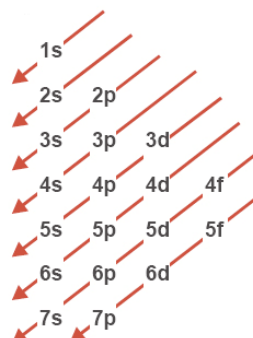
Segundo o que sabemos dos números cuánticos, se $m = +2$ é porque **l é como mínimo igual a 2**, pois ao tomar l dito valor, m tomaría os de $-2, -1, 0, +1, +2$. Ademais ao tomar l o valor de 2, **n como mínimo debería ser 3**, xa que se $n=3 \rightarrow l = 0, 1, 2$.

Exemplo 4: a) Indica as configuracións electrónicas dos seguintes elementos: $Z=11$; $Z=17$. b) ¿Qué tipo de ións será máis doado que formen cada un dos elementos?

a) Cando nos indican o número atómico sabemos o número de electróns, polo tanto, o átomo do elemento cuio $Z = 11$ terá 11 electróns, e o de $Z = 17$ terá 17 electróns. Como a configuración electrónica constitúe a distribución dos electróns nos distintos orbitais según a súa enerxía, temos:

Orden de enchido según a enerxía
crecente dos orbitais

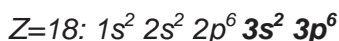

b) Sabemos que todos os elementos tenden a dispor de oito electróns na última capa, e dicir, a completar o seu octeto, polo tanto o elemento de número atómico 11 seralle máis doado completar o seu octeto perdendo un electrón que gañando sete e o de número atómico 17 completará mellor gañando un electrón. Así, podemos concluir que o elemento de $Z=11$ formará ións positivos e o $Z=17$ formará ións negativos.

3. Tabla periódica e propiedades.

Exemplo 1: Un elemento químico que ten de número atómico 18, ¿a que grupo e período da tabóia periódica pertence?

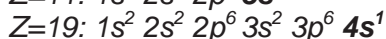
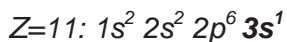
Debemos facer primeiro a súa configuración electrónica para saber o número de electróns do último nivel,

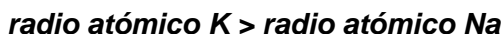
Polo tanto, podemos concluir que terá 8 electróns no último nivel ($3s^2 3p^6$). Será un gas nobre (grupo VIII A) e período 3.

Exemplo 2: Razoa por que o radio atómico do potasio ($Z=19$) e maior co do sodio ($Z=11$),

Se pensamos nos átomos como esferas, e tendo en conta a diferenza de configuración electrónica do elemento de $Z=11$ e $Z=19$

Podemos concluir que, dado que o electrón máis externo do potasio ($Z=19$) encóntrase nun nivel superior que o do sodio ($Z=11$), e polo tanto, máis alonxado do núcleo, terá un radio atómico maior. E dicir:

Exemplo 3: Razoa a que especie (Na ou Na^+) seralle máis doado arrancarlle un electrón, e dicir, terá una enerxía de ionización (PI) máis baixa.

Sabemos que a unha especie seralle máis doado extraerlle un electrón canto máis alonxado estea este do núcleo de carga positiva.

No caso do sodio (segundo a táboa periódica $Z=11$) o electrón máis externo encóntrase no nivel 3, mentras cos electróns do ión sodio, que ten no último nivel (2) 8 electróns xa que perdeu o do $3s^1$, encóntranse nun nivel máis preto do núcleo e polo tanto sinten unha atracción electrostática máis forte. En consecuencia, seralle máis doado arrancarle o electrón ao sodio que ao ión sodio. É dicir:

Exemplo 4: ¿Cal é o elemento máis electronegativo da táboa periódica? ¿Como a través da súa posición podemos saber a variación desta propiedade?

O elemento máis electronegativo da táboa periódica, segundo a escala de Pauli, é o flúor, polo tanto, como sabemos que se encontra siutado arriba e a dereita da táboa, concluímos que segundo avanzamos nun período aumenta e se subimos nun grupo tamén aumenta.

Cadro de variación das distintas propiedades periódicas

